

Eindrapport

ACTUALISERENDE QUICK SCAN FLORA- EN FAUNAWET BORNSCHE MATEN TE BORNE

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

ACTUALISERENDE QUICK SCAN FLORA- EN FAUNAWET BORNSCHE MATEN TE BORNE

rapportnr. 2011.1221

oktober 2011

In opdracht van:

Gemeente Borne
Postbus 200
7620 AE Borne

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456
E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2011.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

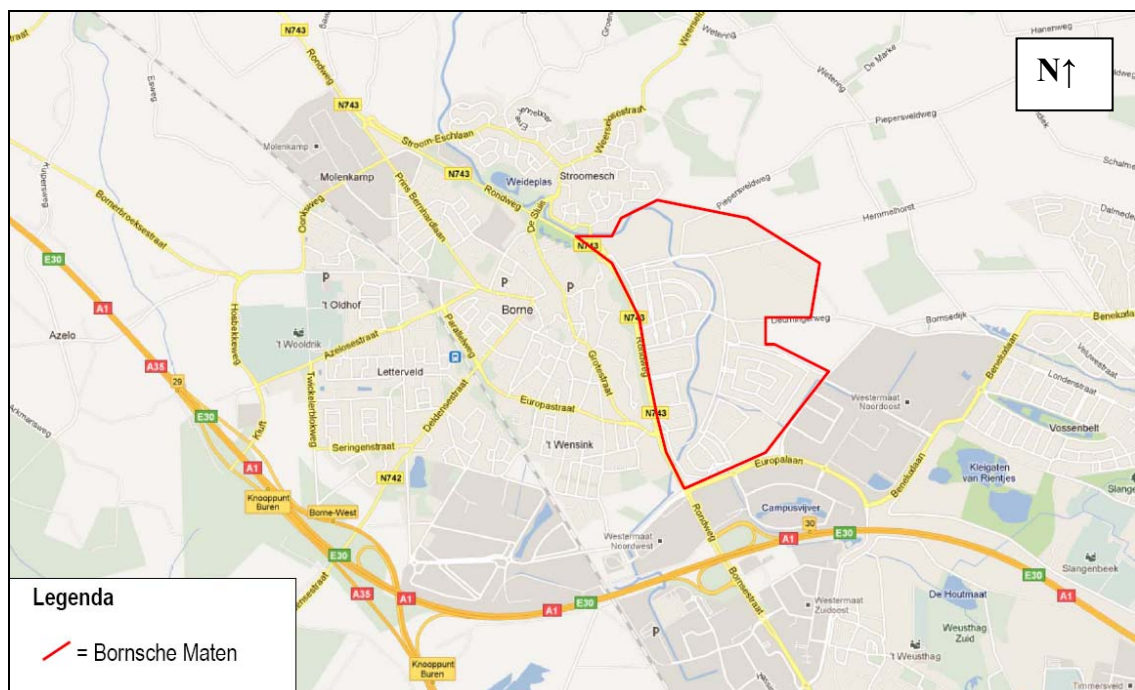
INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 DE BORNSCHE MATEN	2
1.3 ACTUALISERENDE DEELONDERZOEKEN	3
1.4 DOELSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK	3
1.5 OPBOUW RAPPORT	4
2 BESCHERMDE SOORTEN	5
2.1 FLORA- EN FAUNAWET	5
2.2 RODE LIJST	6
3 WERKWIJZE EN WAARDERING.....	7
3.1 ALGEMEEN	7
3.2 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	8
3.3 VLEERMUIZEN.....	8
3.4 BROEDVOGELS	9
3.5 AMFIBIEËN.....	10
3.6 VISSSEN.....	10
4 RESULTATEN INVENTARISATIE.....	11
4.1 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	11
4.2 VLEERMUIZEN.....	11
4.3 VOGELS	11
4.5 AMFIBIEËN.....	11
4.6 VISSSEN.....	12
5 CONCLUSIES	13
GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	14

1 INLEIDING

1.1 Inleiding

De gemeente Borne bouwt een nieuwe woonwijk genaamd de Borsche Maten. Vanaf 2004, in een periode van ongeveer 12, jaar worden er 2700 woningen gebouwd. In het kader van de Flora- en faunawet is in 2003 onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten (BRO / Adviesbureau Mertens, 2003). Dit heeft geresulteerd in een ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet (BRO / Adviesbureau Mertens, 2004). Op basis van deze aanvraag is in 2004 ontheffing van de Flora- en faunawet verleend (zie bijlage 1). Onder deze ontheffing is een groot deel van de Borsche Maten inmiddels gerealiseerd. Voor de verdere realisatie van de Borsche Maten is aan onderhavig bureau gevraagd om een actualiserende inventarisatie uit te voeren naar het voorkomen van wettelijk beschermde natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet en om bij het eventueel voorkomen hiervan aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van deze toetsing gepresenteerd.

Figuur 1. Globale ligging van de Borsche Maten te Borne.

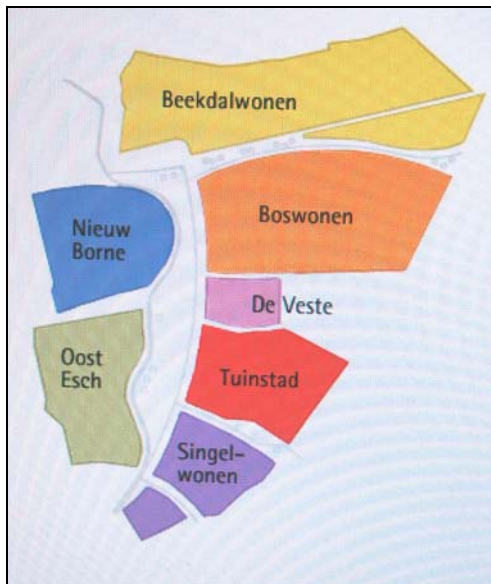
1.2 De Borsche Maten

De Borsche maten bestaat uit zeven deelgebieden en daarnaast het Borsche Beekpark (zie figuur 1). De Borsche Maten zijn voor een deel reeds gerealiseerd. Van de zeven deelgebieden zijn reeds vier deelgebieden reeds gerealiseerd of worden in 2011 afgerond. De volgende deelgebieden zijn reeds gerealiseerd of worden in 2011 afgebouwd:

1. Nieuw Borne: bouw- en woonrijp
2. Oost Esch: bouw- en woonrijp
3. Tuinstad (uitwerkingsplan): bouwrijp
4. Singelwonen, deelgebied Wilde Wonen (plankaart Wilde Wonen): Bouwrijp maken 2011

Daarnaast nadert eind 2011 het Bornsche Beekpark haar definitieve vorm.

Boswonen en Beekdalwonen worden als laatste gerealiseerd. Wanneer dat gaat plaatsvinden is afhankelijk van diverse factoren zoals het economisch klimaat en de vraag in de woningmarkt. De Veste is derhalve het enige deelgebied dat op korte termijn zal worden uitgewerkt.

Figuur 2. Deelgebieden Bornsche maten te Borne.

1.3 Actualiserende deelonderzoeken

Aangezien Singelwonen begin 2011 bouwrijp moest worden gemaakt en de realisatie van de Bornsche Beeklaan eveneens begin 2011 was voorzien, zijn actualiserende quick scans uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten en eventuele effecten op deze soorten (Adviesbureau Mertens, 2010a,b). Uit deze onderzoeken kwam naar voren dat binnen deze deelgebieden geen effecten werden voorzien op matig en zwaar beschermde soorten.

1.4 Doelstellingen van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds wordt inzichtelijk gemaakt welke wettelijk beschermde natuurwaarden in het plangebied te verwachten zijn. Anderzijds worden de consequenties van deze aanwezigheid voor de planontwikkeling weergegeven.

Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding en de doelstelling, is het van belang dat de volgende vragen worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde dier- en plantensoorten komen mogelijk voor in de Bornsche Maten?
2. Welke verwachte wettelijk beschermde dier- en plantensoorten ondervinden nadelen van de plansituatie?
3. Hoe dient te worden omgegaan met eventuele negatieve effecten van de plansituatie op wettelijk beschermde dier- en plantensoorten?

1.5 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over de Flora- en faunawet komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode.
- Een beschrijving van de aanwezigheid van beschermde soorten en de effecten daarop van de plansituatie.
- Conclusie en aanbevelingen.

2 BESCHERMDE SOORTEN

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet die per 1 april 2002 in werking is getreden, zijn regels gegeven over de bescherming van de in het wild levende planten- en diersoorten, mede ter uitvoering van Europese Richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn). De soortenbescherming van de Habitatrichtlijn is geïntegreerd in de Flora- en faunawet. Deze soortenbescherming houdt in dat handelingen zoals het doden, opzettelijk verontrusten, verstoren of vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen, holen, nesten, eieren van dieren en het uitgraven, plukken en vernietigen van groeiplaatsen van planten verboden zijn.

Vrijwel elke ruimtelijke ingreep gaat gepaard met verstoring, vernietiging en andere effecten op planten en dieren. Om toch een ruimtelijk plan tot uitvoering te kunnen brengen is, indien er effecten te verwachten zijn op beschermde soorten, een ontheffing noodzakelijk van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Om ontheffing te kunnen verkrijgen moet aangetoond worden dat de voorgenomen ruimtelijke ingreep geen afbreuk zal doen aan de gunstige staat van instandhouding van de beschermde soorten die in het plangebied zijn aangetroffen. Ook mag het natuurlijk verspreidingsbeeld niet worden beïnvloed. Op basis van dit criterium gelden er drie beschermingsregimes, afgestemd op de mate waarin soorten in hun voortbestaan bedreigd zijn.

Algemeen voorkomende soorten (categorie 1: lichte bescherming)

Voor algemeen voorkomende soorten zoals haas, egel, veldmuis, bruine kikker of gewone pad geldt sinds begin 2005 dat er een algemene vrijstelling is. Deze soorten zijn zo algemeen, dat zelfs als ze een keer geschaad worden, het voortbestaan van de soort niet in gevaar komt. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd als zij worden geschaad op voorwaarde dat met deze soorten goed omgegaan wordt: zij mogen niet onnodig gedood of gewond worden en activiteiten dienen buiten de kritieke periode plaats te vinden (zorgplicht).

Minder algemeen voorkomende soorten (categorie 2: matige bescherming)

Voor soorten die minder algemeen voorkomen als eekhoorn, steenmarter, levendbarende hagedis en diverse soorten orchideeën geldt dat een ontheffing vereist blijft bij ruimtelijke ingrepen omdat zij minder algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen. Een uitzondering hierop kan gemaakt worden als wordt gewerkt volgens een door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. In zo'n gedragscode geeft een sector of initiatiefnemer zelf aan welke gedragslijnen men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Bij het hebben van een gedragscode voor de minder algemeen voorkomende soorten is alleen nog een ontheffing nodig voor werkzaamheden die voortaan anders dan voorheen (gedragscode) uitgevoerd worden.

Strikt beschermde soorten (categorie 3: strikte bescherming)

Voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en in bijlage 1 van het vrijstellingsbesluit beschermde planten en dieren (o.a. ringslang, hazelworm, boommarter, das, noordse woelmuis, otter en vleermuizen) geldt dat uitgebreid getoetst dient te worden op het criterium "de gunstige staat van instandhouding" en "het natuurlijk verspreidingsbeeld mag niet worden beïnvloed". Een ontheffing wordt slechts verleend wanneer er sprake is van een in de wet genoemd belang en er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat.

Tussen de soortbescherming en de bestemmingsplanprocedure is geen formele relatie. In het kader van de bestemmingsplanprocedure ((oude (Wet Ruimtelijke Ordening) moet duidelijk zijn of, indien een ontheffing nodig is, deze zal worden verkregen. Hoewel er dus geen formele koppeling bestaat tussen de bestemmingsplanprocedure en de Flora- en faunawet, blijkt uit jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak dat een plan niet mag worden goedgekeurd als geen ontheffing verkregen kan

worden. Ook onder de huidige Wet ruimtelijke ordening (Wro) geldt voor soorten van het lichtste regime geldt een algemene vrijstelling en voor soorten van het middelste regime is het in de praktijk mogelijk om ontheffing te verkrijgen. Dit betekent dat in het kader van de bestemmingsplanprocedure, ook onder de nieuwe Wro formeel alleen rekening gehouden dient te worden met soorten van het strengste regime.

Sinds september 2009 beoordeeld LNV een ontheffingsaanvraag op basis van functieverlies. In aanmerking komen soorten voor een ontheffing als met (vooraf uitgevoerde) maatregelen de soort aangetast blijft worden. Uiteraard moet dan ook weer een in de wet genoemd belang aanwezig zijn. Daarbij is gekomen dat het aantal vogels dat vaste rust- en verblijfplaatsen sinds 2009 is uitgebreid. Dit houdt in dat de nestplaatsen van deze vogels ook buiten het broedseizoen zijn beschermd.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel is 2009 herzien. Bij aantasting van door de Flora- en faunawet beschermde, en op de Rode lijst geplaatste soorten zal goed moeten worden bekeken of de 'gunstige staat van instandhouding' van die soorten niet in gevaar komt. Daarnaast mag het natuurlijk verspreidingsbeeld niet veranderen. Andere bedreigde soorten van de Rode lijst zijn alleen meer impliciet beschermd via de zogenaamde zorgplicht. Er is geen directe relatie tussen de gepubliceerde Rode Lijsten en de Flora- en faunawet: een soort geniet alleen bescherming als deze benoemd is als beschermde soort in de Flora- en faunawet.

Alleen op basis van 'gunstige staat van instandhouding' kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die niet afnemen in aantal (geen Rode lijstsoort) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten die wél op de Rode lijst staan) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk, ondanks dat zij niet zijn beschermd. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats.

3 WERKWIJZE EN WAARDERING

3.1 Algemeen

De huidige ontheffing met nummer FF/75C/2004/505 (bijlage 1) is afgegeven voor de soorten brede wespenorchis, vogelmelk, bosmuis, bunzing, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, mol, ree, rosse woelmuis, woelrat, steenmarter, veldmuis, wezel en berrmpje. Voor licht beschermde soorten geldt sinds 2007 een algemene vrijstelling. Dit betekent dat steenmarter en berrmpje nog steeds beschermd zijn. In het gebied komen echter ook vogels voor die jaarrond kunnen zijn beschermd en derhalve ontheffingsplichtig kunnen zijn. Op basis van regionale verspreiding is het daarnaast van belang dat gericht onderzoek wordt verricht naar het voorkomen van grondgebonden zoogdieren (o.a. eekhoorn) en amfibieën. Voor deze soorten heeft het veldonderzoek zich toespitst op het voorkomen van categorie 2 en 3 soorten van de Flora- en faunawet. Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten heeft derhalve plaats vinden aan de soortgroepen grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, broedvogels, amfibieën en vissen.

De gehele actualiserende inventarisatie vond plaats in 2011. Ten behoeve van de inventarisatie vonden 11 veldbezoeken plaats op 11, 22 maart, 19 april, 6, 26 mei, 9, 23 juni, 22 juli, 3 en 13, 26 september 2011. In onderstaande paragrafen wordt per soortgroep de inventarisatiemethode weergegeven. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de methode per soortgroep, de inventarisatieduur en de bezoekdata.

Tabel 1. De methode, de duur, het aantal bezoeken en de data ter inventarisatie van beschermde en bedreigde soorten.

Soortgroep	Methode	Bezoek			
		Duur (uur)	Aantal	Totale duur (uur)	Data (2011)
Grondgebonden zoogdieren	- Nesten, sporen, geluid en zichtwaarnemingen.	3	2	6	22 maart, 26 september
Vleermuizen	- Detectoronderzoek vroege voorjaar.	3	3	9	11, 22 maart, 19 april
	- Detectoronderzoek zomer.	7	3	21	9, 23 juni, 22 juli
	- Detectoronderzoek herfst.	3	3	9	3 en 13, 26 septemb.
Broedvogels	- Territoriumkartering broedvogels.	3	7	21	11, 22 maart, 19 april, 6, 26 mei, 9, 23 juni
Amfibieën	- Afzoeken wateren op eieren.	2	3	6	11, 22 maart, 19 april
	- Vissen met schepnet op eieren, larven en adulten*.	2	3	6	19 april, 6, 26 mei
	- Afzoeken wateren op larven en adulten met lamp.	1	3	3	26 mei, 9, 23 juni,
	- Luisteren naar koorzang.	(Gedurende vleermuisonderzoek) 2 uur			
Vissen	- Vissen met schepnet op eieren	2	3	6	19 april, 6, 26 mei
			Totaal:	89	

* gelijktijdig uitgevoerd (tijd gesplitst weergegeven).

3.2 Grondgebonden zoogdieren

De inventarisatie van grondgebonden zoogdieren was gericht op het voorkomen van steenmarter, boommarter, eekhoorn, das en waterspitsmuis. Deze soorten zijn matig of zwaar beschermd en/of staan op de Rode lijst van bedreigde diersoorten. Het inventariseren van deze soorten heeft plaats gevonden door te zoeken naar sporen en zichtwaarnemingen.

Steen- en boommarter

Voor het waarnemen van steen- en boommarter zijn bomen en gebouwen, aan de buitenzijde, onderzocht op sporen. Daarnaast is er gedurende de verschillende bezoeken gekeken naar verkeersslachtoffers en is tevens uitgekeken naar zichtwaarnemingen.

Eekhoorn

Eekhoorns zijn geïnventariseerd door te zoeken naar sporen en zichtwaarnemingen. Dit is gedaan tijdens alle veldbezoeken. Zichtwaarnemingen betreffen foeragerende, rustende of trekkende dieren. Sporen waar gericht naar gezocht is, zijn de nesten of foerageersporen. Foerageersporen betreffen afgebeten en afgekloven kegels van dennenappels of andere noten en zaden die jaarrond kunnen worden gezocht. Nesten worden gebouwd in bomen en zijn vaak rond en bestaan uit een vrij dichte samengebouwde bol met één opening. Het nest lijkt hierbij op een eksternest dat echter veel opener is. Deze nesten kunnen het beste worden geïnventariseerd als er nog geen blad aan de bomen zit. Aangezien het onderzoek laat in het voorjaar startte, was er al blad aan de bomen. Het onderzoek naar het voorkomen van de eekhoorn is echter goed uitgevoerd omdat de bossages vrij kaal zijn en daardoor goed zijn te inventariseren op nesten.

Das

Dassen zijn geïnventariseerd door het zoeken naar burchten, wraatsporen en andere sporen. Indien een spoor werd gevonden werd het gebied in de directe omtrek grondig doorzocht. Naarmate meer krabsporen werden gevonden, werd intensiever gezocht, tot de burcht gevonden was. Een nadeel van deze methode is dat burchten die oud zijn, minder snel worden gevonden omdat er in de omgeving geen sporen zijn. Dit zijn dan meer toevalstreffers. Bij het vinden van een burcht werd gekeken naar activiteiten. Een activiteit (een gebruikte burcht) is een burcht waarbij één of meerdere gangen zijn belopen. Een nadeel van de zoekmethode is dat deze geen inzicht geeft in het aantal dassen. In een burcht kunnen namelijk meerdere dieren zitten en sporen op zand van andere dieren als het konijn en de vos zijn niet met zekerheid te onderscheiden van dassensporen.

Waterspitsmuis

In potentie zou de waterspitsmuis rond langs de waterlopen kunnen voorkomen. De waterspitsmuis is geïnventariseerd aan de hand van sporen en geluiden (Buchalczyk & Pucek, 1981, Wolk, 1976, Kraft & Pleyer, 1987, Kraft, 1980). De waterspitsmuis maakt kenmerkende geluiden die in samenhang met sporen een indicatie kunnen zijn voor het voorkomen.

3.3 Vleermuizen

Vleermuizen zijn geïnventariseerd gedurende een drietal verschillende perioden. Vleermuizen hebben namelijk een complex seizoensgebonden gedrag dat is afgestemd op de voedselsituatie.

Vroege voorjaar

Voor de meeste soorten vleermuizen vindt de paartijd in de herfst plaats. Een uitzondering hierop vormt de grootoorvleermuis (gewone en grijze grootoorvleermuis). De paartijd voor de grootoorvleermuis vindt in het vroege voorjaar plaats. In met name oude bosgebieden kunnen dan baltsende grootoorvleermuizen waargenomen worden. Op 11, 22 maart en 19 april is er gezocht in de delen met oud bos op deze paarplaatsen.

Zomer

In de zomer leven vrouwtjes apart van de mannetjes in grote kraamkolonies. Deze kolonies worden tussen april en mei gevormd en vallen pas weer uitéén als de jongen vliegvlug worden (eind juli / augustus). Een kolonie bewoont één of meer verblijfplaatsen. Een kolonie kan worden opgespoord door een gebied systematisch te doorkruisen, waarbij goed gelet moet worden op vleermuisactiviteiten. Een kolonie vleermuizen vertoont 's ochtends een opmerkelijk gedrag, waardoor de dieren op dat moment vrij gemakkelijk zijn op te sporen. Dit gedrag wordt zwermen genoemd. De bewoonsters van de kolonie zwermen, voordat ze hun verblijfplaats binnenvliegen, eerst een groot aantal keren rond hun kolonieplaats. Vanuit de kolonieplaatsen vliegen de vleermuizen naar hun foerageergebieden. Soms gebeurt dit via een vaste route; men spreekt dan van een vliegroute. In de foerageergebieden verspreiden de vleermuizen zich en foerageren dan op vaste plaatsen; foerageerplaatsen. Vleermuizen kunnen grofweg worden ingedeeld in gebouw- en boombewonende soorten. Er is gezocht naar zwermende dieren en verhoogde vleermuisactiviteiten rondom bomen en gebouwen in de nachten van 9, 23 juni en 22 juli 2011.

Herfst

In de herfst vindt voor vleermuizen het paarseizoen plaats. Dit start al in de nazomer (eind augustus). Er zijn dan paar-, balts- en foerageerplaatsen. Er is, gedurende onderhavig onderzoek, gekeken naar deze plaatsen op 3 en 13 en 26 september 2011.

Onderzoeksmethode

Het vleermuisonderzoek vond plaats met behulp van een batdetector. Vleermuizen maken namelijk ultrasonische geluiden die met een batdetector kunnen worden opgevangen en vertaald in, voor de mens, hoorbaar geluid. Door interpretatie van ritme, klank en hoogte van het door het apparaat uitgezonden geluid kunnen de meeste soorten vleermuizen worden onderscheiden en op naam gebracht.

De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij de beschreven methode door het Netwerk Groene Bureaus, 2011).

3.4 Broedvogels

Broedvogels zijn gedurende zeven inventarisatiemomenten geïnventariseerd (11, 22 maart, 19 april, 6, 26 mei, 9 en 23 juni 2011). Alle bezoeken werden uitgevoerd in de avond of in de vroege ochtend, gedurende de schemering. Het is van belang om rond de schemering waarnemingen te doen, omdat vogels dan het meest actief zijn. Vogels die daarentegen 's nachts actief zijn (zoals de ransuil) zijn geïnventariseerd tijdens het vleermuisonderzoek. De waarnemingen van soorten met vaste rust- en verblijfplaatsen¹, zeldzame, bedreigde en Rode-lijst soorten werden in het veld direct op kaart gezet. De gegevens van deze kaarten werden op kantoor verwerkt tot soortkaarten. Na het broedseizoen zijn alle waarnemingen van de soortkaarten binnen de grenzen van één territorium geclusterd. Alleen soorten die duidelijk meerdere keren territoriaal zijn waargenomen binnen een bepaalde periode worden beschouwd als "broedvogel". Na die periode kunnen het bijvoorbeeld ook "zwervende" of reeds "vliegvlugge" jongen van elders zijn. Nesten en nog niet vliegvlugge jongen werden tevens beschouwd als broedvogel.

---

¹ *De Flora- en faunawet ziet toe op de bescherming van nesten die jaarrond of jaarlijks worden gebruikt; deze zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Sinds de zomer van 2009 heeft het bevoegd gezag inzake de Flora- en faunawet een lijst met jaarrond beschermde vogels gepubliceerd (LNV-DLG, 2009a). De verblijfplaatsen van deze vogels zijn ook buiten het broedseizoen beschermd via de Flora- en faunawet (LNV-DLG, 2009b).*

3.5 Amfibieën

Het inventariseren van amfibieën vond plaats met behulp van een vijftal methoden die gedurende het seizoen worden toegepast:

1. Het zoeken naar paddensnoeren in het voorjaar (11, 22 maart, 19 april 2011).
2. Het vissen m.b.v. een schepnet om larven en adulten te vangen (19 april, 6, 26 mei 2011).
3. Het 's nachts afzoeken van wateren met een sterke lamp (26 mei, 9 en 23 juni 2011).
4. Gedurende het vleermuisonderzoek werd geluisterd naar de koorzang van padden. De roepactiviteit werd gestimuleerd d.m.v. het afspelen van koorgeluiden.

De methode voor het inventariseren van amfibieën sluit aan bij de beschreven methode door Lenders e.a. (1993) en Diepenbeek & Delft (2006).

3.6 Vissen

Gedurende methode twee (het vangen van amfibieën met schepnet) van paragraaf 3.4 worden vaak kleine vissen gevangen die voor kleinere wateren een representatief beeld geven van de aanwezige vissenfauna. Het voorkomen van vis beïnvloedt het voorkomen van de meeste soorten amfibieën negatief.

4 RESULTATEN INVENTARISATIE

4.1 Grondgebonden zoogdieren

Binnen de Bornsche Maten zijn er geen aanwijzingen gevonden van het voorkomen van matig of zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren. Hoewel steenmarter in het verleden (2003) is vastgesteld, is de soort gedurende onderhavig onderzoek niet aangetroffen. Mogelijk vinden te veel activiteiten plaats in het gebied van de Bornsche Maten en zijn er te weinig rustplaatsen. Het aantal leegstaande gebouwen is namelijk aanzien verkleind sinds 2003.

4.2 Vleermuizen

Vroege voorjaar

In het vroege voorjaar van 2011 zijn geen grootoorvleermuizen aangetroffen. De kans hierop is ook niet groot doordat oude bosgebieden in of nabij de Bornsche Maten ontbreken. Wel werd de gewone dwergvleermuis foeragerend vastgesteld in zowel de gerealiseerde delen van de Bornsche Maten als de nog te realiseren delen.

Voorzomer

Gedurende de voorzomer is gewone dwergvleermuis verspreid aangetroffen en daarnaast is watervleermuis foeragerend vastgesteld boven de beek. Er zijn geen aanwijzingen gevonden van het voorkomen van kolonies of vliegroutes.

Herfst

Er zijn in de herfst eveneens alleen gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Er werden enkele foeragerende dieren gelokaliseerd. Daarnaast werden enkele baltsplaatsen aangetroffen. Bij een baltsplaats vliegt een vleermuis rond en zendt ondertussen sociale geluiden uit. De gewone dwergvleermuis werd foeragerend vastgesteld in zowel de gerealiseerde delen van de Bornsche Maten als de nog te realiseren delen.

4.3 Vogels

Er zijn geen vogels vastgesteld met vaste rust- en verblijfplaatsen. Wel werden diverse algemene broedvogels aangetroffen zoals merel, koolmees, zanglijster, fitis, tjiftjaf en roodborst. In het verleden (2003) is alleen steenuil vastgesteld als vaste rust- en verblijfplaats. Voor deze soort zijn in het verleden compenserende maatregelen getroffen.

4.5 Amfibieën

Er zijn alleen licht beschermde amfibieën vastgesteld. In 2003 werden eveneens alleen licht beschermde amfibieën aangetroffen.

4.6 Vissen

Bermpje komt nog steeds voor in de toevoerende beek naar Bornsche Beek. Minister Verburg heeft in een bericht in de Staatscourant laten weten dat de lijst met vissoorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is, vanaf 1 juli 2010 uitgebreid wordt met drie vissoorten en zeven rivierkreeftsoorten. De drie vissoorten betreffen bermpje, giebel en roofblei. Het plaatsen van deze soorten binnen de Visserijwet betekent dat deze soorten niet meer middels de Flora- en faunawet beschermd zijn.

5 CONCLUSIES

In 2003 is uitgebreid natuuronderzoek verricht in het gebied de Bornsche Maten te Borne. Dit woongebied wordt momenteel gerealiseerd. In verband met de afronding van de Bornsche Maten is aan onderhavig bureau gevraagd om een actualiserend onderzoek Flora- en faunawet.

Van de in 2003 aangetroffen beschermde soorten waarvoor ontheffing is verleend (zie bijlage 2) bestaat voor de licht beschermde soorten een algemene vrijstelling. Bermpje en steenmarter zijn matig beschermd. Bermpje is echter sinds halverwege 2010 ondergebracht onder de Visserijwet en is daardoor niet meer beschermd. De steenmarter is niet vastgesteld; vermoedelijk door de vele activiteiten binnen de Bornsche Maten en het zeer weinig beschikbaar zijn van rustplaatsen. Het voorkomen van andere matig beschermde soorten wordt uitgesloten.

Vleermuizen zijn de enige zwaar beschermde soorten die voorkomen in de Bornsche Maten. De Bornsche Maten zijn foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en de Bornsche Beek voor de watervleermuis. Er bevinden zich daarnaast enkele baltsplaatsen van gewone dwergvleermuis. Bij een baltsplaats vliegt een vleermuis rond en zendt ondertussen sociale geluiden uit. Gedurende en na de reconstructie is het mogelijk dat de vleermuizen er blijven foerageren en baltsen. In de reeds gerealiseerde deelgebieden werden namelijk gelijke aantallen aangetroffen. Effecten op vleermuizen worden derhalve niet voorzien.

Binnen de te realiseren delen komen algemene broedvogels voor als broedvogel. Voor deze vogels geldt dat op een manier moet worden gewerkt dat gebruikte nesten niet verloren gaan. Dit betekent dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd buiten het broedseizoen of er moet worden voorkomen dat vogels tot nestelen komen.

Geconcludeerd kan dan ook worden dat de verdere afbouw van de Bornsche Maten kan plaats vinden zonder ontheffing van de Flora- en faunawet als rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet staat de verdere afbouw en het gebruik van de Bornsche Maten derhalve niet in de weg.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Adviesbureau Mertens, 2010. Actualiserende quick scan Flora- en faunawet Singelwonen te Borne. Wageningen, 1-14.

Adviesbureau Mertens, 2010. Actualiserende quick scan Flora- en faunawet Borsche Beeklaan te Borne. Wageningen, 1-12.

Bergers, P., Haye, M. La, 1999. Kleine zoogdieren betrouwbaarder en efficiënter inventariseren. De levende natuur 52-57.

BRO, Adviesbureau Mertens, 2003. Natuuronderzoek in het gebied Borsche Maten. Vucht, 1-43, en vier bijlagen.

BRO, Adviesbureau Mertens, 2004. Toelichting bij de ontheffingsaanvraag ex art. 75 van de Flora- en faunawet voor de realisatie van het plan Borsche Maten. Vucht, 1-41.

Buchalczyk, T., Pucek, Z., 1963. Food Storage of the european water shrew, *Neomys fodiens* (Pannant, 1771). Acta Theriologica 7, 376-379.

Diepenbeek, A., van, 1999. Veldgids diersporen. Drukkerij Thieme, Nijmegen.

Diepenbeek, A., van, Delf, J. van, 2006. Het waarnemen van amfibieën en reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.

Dijk, A.J. van, 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken, Handleiding broedvogel Monitoring Project, SOVON, Beek-Upbergen.

EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.

EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.

Hutter, R., 1978. Paarungsrufe der Wasserspitzmaus (*Neomys fodiens*) und verwandte laute weiter soricidae.

Kraft, R., 1980. Frassspuren der Europäischen Wasserspitzmaus, *Neomys fodiens* (Pannant, 1771), und der Waldspitzmaus, *Sorex araneus* (Linne, 1758), an Gehäuser der Spitzschlamm Schnecke, *Lymnaea stagnalis* Linne, 1758.

Kraft, R., Pleyer, G., 1978. Zur Ernährungsbiologie der Europäischen Wasserspitzmaus, *Neomys fodiens* (Pannant, 1771), an Fischteichen.

Lenders, H.J.R., Marijnissen, C.C.H., Felix, R.P.W.H., 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Stichting RAVON, Nijmegen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten en diersoorten (Flora en Faunawet). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 402, 1-37.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

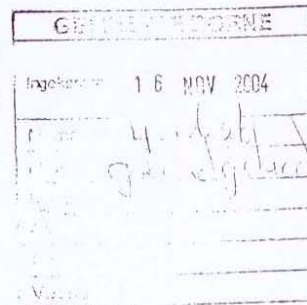
Netwerk Groene Bureaus, 2009. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

VZZ, 2004. Voorlichtingsfolder eekhoorns. Arnhem.

Wolk, K., 1976. The winter food of the european water shrew. Acta Theriologica 21 (6) 117-129.

BIJLAGE 1. ONTHEFFING FLORA- EN FAUNAWET 2004

Gemeente Borne, afdeling Grondgebied
t.a.v. mevrouw J.M.B. Bax
Postbus 200
7620 AE BORNE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
6 juli 2004	4-5242	toek.FF2004C.505.jh	12 november 2004
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
FF/75C/2004/505		0800-2233322	1

Geachte mevrouw Bax,

Naar aanleiding van uw verzoek van 8 juli 2004, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2004/505, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 en 13 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het uitsteken of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen en het vervoeren en onder zich hebben van de brede wespenorchis en de gewone vogelmelk, alsmede van de verbodsbepaling genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bosmuis, bunzing, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, mol, ree, rosse woelmuis, steenmarter, veldmuis, wezel, woelrat en bermpje.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit
Agentschap LASER
LASER vestiging Dordrecht
Burg. de Raadsingel 59
Postadres: Postbus 1191
3300 BD Dordrecht
Telefoon: 0800-2233322
Fax: 078-6395394

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het project "Bornsche Maten" in de gemeente Borne, provincie Overijssel. Het betreft een gebied dat als nieuwe woningbouwlocatie is aangegeven voor circa 2700 woningen. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8, 11 en 13 voor wat betreft exemplaren van de brede wespenorchis, gewone vogelmelk, bosmuis, bunzing, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, mol, ree, rosse woelmuis, steenmarter, veldmuis, wezel, woelrat en bermpje voor de periode van 1 november 2004 t/m 1 november 2009.

Overwegingen

Wettelijk kader

De brede wespenorchis en gewone vogelmelk zijn beschermde inheemse plantensoorten als bedoeld in artikel 3, lid 1, van de Flora- en faunawet. De bosmuis, bunzing, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, mol, ree, rosse woelmuis, steenmarter, veldmuis, wezel en woelrat zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. Het bermpje is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder d, van de Flora- en faunawet.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
12 november 2004	toek.FF2004C.505.jh	2

Geen van de soorten waarvoor ontheffing is aangevraagd behoort tot de beschermde soorten genoemd in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn.

Op grond van artikel 8 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse plantensoorten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren. Op grond van artikel 13 van de Flora- en faunawet is het verboden beschermde inheemse plantensoorten te vervoeren of onder zich te hebben.

Op grond van artikel 75, lid 4 van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Instandhouding van de soort

De brede wespenorchis, gewone vogelmelk, bosmuis, bunzing, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, mol, ree, rosse woelmuis, steenmarter, veldmuis, wezel, woelrat en bierpje zijn voor het merendeel algemene soorten die naar verwachting algemeen tot incidenteel voorkomen in de omgeving van de werklocatie. De mogelijkheden om gedurende de verstoring andere leefgebieden in de directe omgeving te benutten zijn aanwezig en worden mogelijk gemaakt door de planning en uitvoering van maatregelen daarop af te stemmen. Bovendien is de ingreep van dien aard dat het effect op deze beschermde diersoorten beperkt tot nihil zal zijn. Derhalve wordt de gunstige staat van de bovengenoemde soorten niet aangetast.

Op basis van de uit artikel 2 van de Flora- en faunawet volgende zorgplicht, is het noodzakelijk dat alle redelijke handelingen worden verricht of nagelaten om te voorkomen dat nadelige gevolgen voor flora en fauna veroorzaakt worden.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u bijgaande ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorwaarden verbonden.

De ontheffing en de voorwaarden treft u hierbij aan.

Indien u het met deze beslissing niet eens bent, kunt u hiertegen binnen 6 weken na verzending van dit schrijven bezwaar maken. Ook een andere belanghebbende kan tegen dit besluit in bezwaar komen. Het bezwaarschrift dient te worden gezonden aan LASER Dordrecht, afdeling bezwaarschriften. Het adres vindt u in de linkerkantlijn van dit schrijven. Geef in uw brief duidelijk aan wat uw bezwaren zijn en de motivering daarvan. Vermeld in de linkerbovenhoek van het bezwaarschrift duidelijk het volgende: ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet en het aanvraagnummer. U wordt tevens verzocht een afschrift van deze brief bij het bezwaarschrift te voegen. De unitmanager van LASER zal namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op het bezwaarschrift beslissen.

Datum   Kenmerk
12 november 2004   toek.FF2004C.505.jh

Vervolgblad
3

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,
voor deze,
de teammanager van LASER,

Dhr. M.P. de Graaf

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwalITEIT

Naar aanleiding van het verzoek van mevrouw J.M.B. Bax
Namens de gemeente Borne, afdeling Grondgebied, op 8 juli 2004

gelet op artikel 75, lid 4 van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeente Borne
	Afdeling Grondgebied
Adres:	Rheineplein 1
Postcode en woonplaats:	7622 DG BORNE
Voor het tijdvak van:	12 november 2004 t/m 1 november 2009

ONTHEFFING

FF/75C/2004/505

Van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 en 13 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het uitsteken of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen en het vervoeren en onder zich hebben van de brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*) en de gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*), alsmede van de verbodsbepaling genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), bunzing (*Mustela putorius*), egel (*Erinaceus europeus*), haas (*Lepus europeus*), huisspitsmuis (*Crocidura russula*), konijn (*Oryctolagus cuniculus*), mol (*Talpa europea*), ree (*Capreolus capreolus*), rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), steenmarter (*Martes foina*), veldmuis (*Microtus arvalis*), wezel (*Mustela nivalis*), woelrat (*Arvicola terrestris*) en bempje (*Noemacheilus barbatulus*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, is gelegen ten oosten van de Bornse Rondweg en grenst aan de zuidoostkant aan de nieuwe uitbreidingswijken van Hengelo. Het plangebied ligt verder ten zuiden van Stroom Esch en beslaat een oppervlakte van 170 hectare, conform de projectplannen "Natuuronderzoek in het gebied Borsche Maten", d.d. november 2003 en "Toelichting bij de ontheffingsaanvraag ex art. 75 van de Flora- en faunawet voor realisatie van het plan Borsche Maten", d.d. juni 2004.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. De ontheffing geldt alleen voor de uitvoering van de werkzaamheden, zoals vermeld in de projectomschrijving voor zover in de ontheffing zelf niet anders aangegeven.
3. Indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen noodzakelijk zijn, dient de ontheffinghouder onverwijld contact op te nemen met LASER vestiging Dordrecht.

4. De gemeente Borne, afdeling Grondgebied, (hier na te noemen: de ontheffinghouder) blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de strikte naleving van de voorwaarden van deze ontheffing. Ook voor de uitvoering, bekostiging en het beheer van deze maatregelen blijft de ontheffinghouder primair verantwoordelijk en aansprakelijk.
5. De ontheffinghouder kan organisaties of personen aanwijzen die op het gebied van fauna en flora ter zake kundig zijn en die voor de ontheffinghouder middels een machtiging gebruik kunnen maken van deze ontheffing (gemachtigde). In dit geval dient deze een kopie van de verleende machtigingen aan LASER vestiging Dordrecht, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht te zenden. De machtigingen vermelden in ieder geval de volgende gegevens:
  - a. volledige naam, adres, woonplaats en geboortedatum van degene aan wie de machtiging is verleend;
  - b. soort(en) en eventuele aantallen waarvoor de machtiging geldt;
  - c. de handelingen die mogen worden verricht;
  - d. plaats(en) waar de handelingen mogen worden verricht;
  - e. omschrijving kwalificaties m.b.t. kennis van de te machtigen persoon;
  - f. periode waarvoor de machtiging geldt.De gemachtigde dient zijn machtiging op eerste vordering te tonen aan de toezichthouder of opsporingsambtenaar.
6. De gebruiker van deze ontheffing draagt bij het verrichten van de handelingen waarvoor de ontheffing verleend is deze ontheffing of een kopie ervan bij zich. Indien de gebruiker een gemachtigde is, dient zijn machtiging te zijn gehecht aan een kopie van deze ontheffing. De gebruiker van de ontheffing dient de ontheffing op eerste vordering te tonen aan een bevoegd toezichthouder of opsporingsambtenaar.

Specifieke voorwaarden

7. De gebruiker van deze ontheffing dient het compensatieplan, zoals deze is beschreven in het projectplan "Toelichting bij de ontheffingsaanvraag ex art. 75 van de Flora- en faunawet voor realisatie van het plan Bornsche Maten", uit te voeren.

Overige voorwaarden

8. Indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorwaarden kan deze worden ingetrokken.
9. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorwaarden is LASER vestiging Dordrecht, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht.

Dordrecht, 12 november 2004

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,
voor deze,
de teammanager van LASER,

Dhr. M.P. de Graaf

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601